

Factsheet 'Seks onder je 25^e'

In totaal 4901 jongeren in de leeftijd van 12 tot en met 25 jaar hebben deelgenomen aan het onderzoek Seks onder je 25^e. Overall waar in dit factsheet een vergelijking wordt gemaakt met het onderzoek Jeugd en Seks uit 1995¹, gaat het om een vergelijking tussen de jongeren van 12 tot en met 18 jaar. 19- tot en met 25-jarigen waren niet betrokken in het onderzoek van 1995.

1. Ervaring met verschillende vormen van seksueel gedrag

Geslachtsgemeenschap

In de groep 12- tot en met 18-jarigen is het percentage jongeren met ervaring met geslachtsgemeenschap gestegen van 24% naar 31% in vergelijking met 1995. Met betrekking tot tongzoenen is er een stijging te zien van 64% naar 68%. Afgelopen 10 jaar blijken meer jongeren seksueel actief, maar de leeftijd dat jongeren voor het eerst geslachtsgemeenschap hebben, is niet verder gedaald. Voor de groep 12- tot en met 18-jarigen is de gemiddelde leeftijd 15,1 jaar bij de eerste keer geslachtsgemeenschap. Deze gemiddelde leeftijd kwam ook in het onderzoek van 1995 naar voren. De gemiddelde leeftijd van de eerste keer voor alle jongeren tussen de 12 en 25 jaar is 16,6 jaar (zie tabellen 1a en 1b).

Anale seks

Naar gelang de leeftijd, hebben jongeren meer anale seks. Van de 21- tot 25-jarigen heeft 27% anale seks tegenover 16% onder de 18- tot 21-jarigen (zie tabellen 1a en 1c).

Jongens versus meisjes

Jongens beginnen iets eerder met geslachtsgemeenschap dan meisjes. Op 16-jarige leeftijd hebben zij meer ervaring dan meisjes, Vanaf het 17de levensjaar halen de meisjes de jongens in en blijven voorlopen tot het twintigste jaar. Vanaf 20 jaar hebben jongens en meisjes ongeveer evenveel ervaring (zie tabel 1c).

Verschillen tussen opleidingsniveaus

14- en 15-jarigen

VMBO-ers (28%) van 14 en 15 jaar hebben meer ervaring met geslachtsgemeenschap dan hun leeftijdsgenoten op het HAVO en VWO (9%). Daarentegen hebben HAVO- en VWO-scholieren (54%) meer ervaring met masturberen dan VMBO-scholieren (42%). (Zie tabel 1d).

18- en 19-jarigen

Buitenschoolse jongeren van 18 en 19 jaar hebben meer ervaring met geslachtsgemeenschap en andere seksuele technieken dan MBO-ers en HBO/WO-ers van dezelfde leeftijd. Jongeren in het HBO/WO doen meer aan masturberen dan buitenschoolse jongeren en MBO-scholieren (resp. 87% en 77%, 79%). (Zie tabel 1d).

Tabel 1a. Ervaring met verschillende vormen van seksueel gedrag naar leeftijd

	12 tot 15 (%)	15 tot 18 (%)	18 tot 21 (%)	21 tot 25 (%)	totaal (%)	leeftijd eerste keer (gemiddeld)
Opwinding	48	85	97	98	84	14,1
Masturberen	31	61	81	85	66	13,9
Tongzoenen	53	79	92	96	81	14,0
voelen en strelen	25	66	89	95	71	15,3
laten	11	49	80	89	60	16,2
vingeren/af trekken						
ander	12	48	81	89	60	16,2
vingeren/af trekken						
naakt vrijen	10	46	78	88	58	16,3
geslachtsgemeenschap	9	43	76	88	57	16,6
laten pijpen/beffen	9	39	74	85	55	16,8
ander pijpen/beffen	8	34	71	84	52	16,9
anale seks	4	8	16	27	15	18,1

¹ Jeugd en Seks 1995: resultaten van het nationale scholieren onderzoek, E. Brugman, H. Goedhart, T. Vogels, G. van Zessen-Utrecht: SWP, 1995

	12 tot 15 (%)	15 tot 18 (%)	18 tot 21 (%)	21 tot 25 (%)	totaal (%)	leeftijd eerste keer (gemiddeld)
N	1051	1120	1152	1389	4712	4712

Tabel 1b. Vergelijking met Jeugd & Seks '95 (dit betreft alleen de jongeren van 12 tot en met 18 jaar)

	% met ervaring		gemiddelde leeftijd eerste keer	
	J&S '95	Seks < 25	J&S '95	Seks < 25
tongzoenen	64	68	12,7	12,9
voelen en strelen	49	49	13,8	14,4
naakt vrijen	30	32	14,6	15,0
geslachtsgemeenschap	24	31	15,1	15,1
anale seks	3	7	15,2	15,0
N	7288	2487	7288	2487

Tabel 1c. Ervaring met verschillende vormen van seksueel gedrag naar sekse (%)

	n	zoenen		manuele seks		geslachts-gemeenschap		orale seks		anale seks	
		jongens	meisjes	jongens	meisjes	jongens	meisjes	jongens	meisjes	jongens	meisjes
12-jarigen	260	47	34	13	7	6	5	8	5	2	4
13-jarigen	390	50	52	14	9	10	5	13	10	5	2
14-jarigen	379	63	64	20	23	16	11	13	14	6	2
15-jarigen	389	69	75	31	43	29	29	24	27	8	5
16-jarigen	302	75	77	50	47	45	38	44	38	13	7
17-jarigen	424	82	90	62	78	46	64	53	64	10	9
18-jarigen	411	91	95	78	83	70	77	70	73	11	14
19-jarigen	402	87	93	80	87	70	80	72	82	18	20
20-jarigen	338	96	94	87	87	81	82	83	82	13	24
21-jarigen	353	93	97	87	91	87	88	81	87	24	27
22-jarigen	346	95	95	89	90	86	88	85	86	25	22
23-jarigen	329	95	99	88	95	85	91	87	93	30	33
24-jarigen	329	97	98	94	95	90	94	91	93	30	32
gemiddeld		13,9	14,1	16,0	16,0	16,6	17	16,6	16,7	17,7	18,5

Tabel 1d. Ervaring met masturbatie en geslachtsgemeenschap naar opleidingsniveau

	14-15 jarigen		18-19 jarigen		
	vmbo	havo/vwo	buitenschools	mbo	hbo/wo
masturberen	42	54	77	79	87
geslachtsgemeenschap	28	9	84	73	70
n	432	308	191	386	187

2. Anticonceptie en condoomgebruik

Condoomgebruik bij de eerste keer

Sinds 1995 is zowel het gebruik van condoom (van 70 naar 76%) als gebruik van de pil (van 37 naar 44%) toegenomen bij de eerste keer geslachtsgemeenschap. Ook is er een opvallende toename van Double Dutch (pil en condoom) van 24% naar 35%. Het percentage jongeren dat niets gebruikt, is gelijk gebleven (15%). Uit 'Seks onder je 25^e' blijkt dat jongeren die op 13-jarige leeftijd of jonger voor het eerst geslachtsgemeenschap hebben gehad, relatief vaak geen pil noch condoom bij de eerste keer gebruiken. Voor jongens is dit percentage 40% en voor meisjes 24% (zie tabellen 2a en 2b).

Anticonceptie bij de laatste partner (in dit specifieke geval wordt bedoeld zowel condoom als andere voorbehoedmiddelen, zoals de pil)

80% van de jongeren heeft altijd anticonceptie gebruikt bij de laatste partner. 6% van de meisjes en 8% van de jongens heeft nooit anticonceptie gebruikt bij de laatste partner. 14%

van de meisjes en 12% van de jongens heeft soms anticonceptie gebruikt bij de laatste partner. Er is geen significant verschil in anticonceptiegebruik tussen de verschillende opleidingsniveaus. Ook maakt niet uit of je in de stad of op het platteland opgroeide (zie tabel 2c).

Condoomgebruik bij de laatste partner

Bij de vraag naar condoomgebruik bij de laatste partner kunnen jongeren onderscheid maken tussen relaties met losse en vaste partners. Een losse partner is gedefinieerd als iemand waar je één of een paar keer seks mee hebt maar geen vaste relatie (verkering). Een vaste partner is gedefinieerd als iemand waar je een vaste relatie (verkering) en seks mee hebt.

In vaste relaties gebruikt een minderheid van de jongeren altijd een condoom. Als het gaat om losse relaties gebruikt meer dan de helft altijd een condoom. In vergelijking met 1995 is het condoomgebruik toegenomen. In 1995 gebruikt 42% van de jongeren altijd een condoom bij de laatste partner en in 2005 is dat 49% (zie tabellen 2d en 2e).

Condoomgebruik bij anale seks

De cijfers met condoomgebruik bij anale seks zijn verontrustend in de wetenschap dat 15% van de jongeren aangeeft anale seks te hebben en onbeschermd anale seks zeer risicovol is voor de overdracht van hiv en andere soa. 55% van de heterojongens en 71% van de meisjes geeft aan nooit een condoom te gebruiken. Bijna eenderde van de jongens die anale seks heeft met een andere jongen heeft nooit een condoom gebruikt (zie tabel 2f).

Tabel 2a. Anticonceptie- en condoomgebruik bij de eerste geslachtsgemeenschap

		condoom			pil		pil en condoom		niets gebruikt	
		n	j	m	j	m	j	m	j	m
Leeftijd eerste coïtus	13 jaar of jonger	204	55	74	20	25	14	22	40	24
	14-15 jaar	724	76	77	53	50	42	37	11	9
	16-17 jaar	993	73	73	61	71	42	50	8	6
	18 jaar of ouder	632	71	68	61	72	42	49	9	8
Opleidingsniveau jonger dan 18 jaar	vmbo	220	75	79	30	33	28	29	22	17
	havo/vwo	128	70	73	43	35	35	19	22	10
Opleidingsniveau 18 jaar of ouder	buitenschools	1063	73	69	55	67	41	46	13	10
	mbo	392	75	80	61	65	46	51	9	5
	hbo/wo	548	66	75	63	67	39	46	11	3
Totaal			71	73	54	62	39	44	13	8

Tabel 2b. Anticonceptie- en condoomgebruik bij de eerste geslachtsgemeenschap, vergelijking met J&S '95 (dit betreft alleen de jongeren van 12 tot en met 18 jaar)

	Jeugd & Seks, '95	Seks <25
niets gebruikt	15	15
condoom	70	76
pil	37	44
pil en condoom	24	35

Tabel 2c. Anticonceptiegebruik bij de laatste partner (ook condooms zijn hierbij inbegrepen)

		jongens				meisjes		
		n	altijd	soms	nooit of onbekend	altijd	soms	nooit
Leeftijd	12-14 jaar	84	53	11	35	67	9	24
	15-17 jaar	432	79	6	16	84	12	4
	18-20 jaar	847	83	11	5	79	15	6
	21-25 jaar	1174	80	14	5	80	13	6
Opleidings-	vmbo	206	71	4	24	83	10	7

		jongens				meisjes		
		n	altijd	soms	nooit of onbekend	altijd	soms	nooit
niveau jonger dan 18 jaar	havo/vwo	127	75	9	16	78	12	10
Opleidingsniveau 18 jaar en ouder	buitenschools	1054	77	17	6	75	16	10
	mbo	383	84	11	5	82	15	4
	hbo/wo	545	88	8	4	88	10	1
Stedelijkheid	zeer sterk stedelijk	483	81	8	11	80	12	8
	sterk stedelijk	751	81	12	6	80	13	7
	matig stedelijk	582	79	13	8	79	15	7
	weinig stedelijk	441	80	14	5	80	14	6
	niet stedelijk	245	78	14	8	82	14	4
Aard van de relatie	vast	2156	81	13	6	80	14	6
	los	382	76	8	16	80	10	9
Totaal			80	12	8	80	14	6

Tabel 2d. Condoomgebruik bij geslachtsgemeenschap met de laatste partner

		jongen					meisje			
		n	altijd	soms	alleen begin relatie	nooit	altijd	soms	alleen begin relatie	nooit
Leeftijd	12-14 jaar	74	55	26	0	19	74	14	5	7
	15-17 jaar	418	58	14	13	15	37	17	27	19
	18-20 jaar	838	35	21	23	21	20	19	34	27
	21-25 jaar	1165	23	19	32	27	13	18	40	29
Aard van de relatie	vast	2131	27	20	30	23	17	19	39	25
	los	363	62	12	4	22	53	12	7	28
Opleidingsniveau jonger dan 18 jaar	vmbo	189	72	17	2	9	59	13	19	10
	havo/vwo	123	63	9	8	20	36	14	28	22
Opleidingsniveau 18 jaar en ouder	buitenschools	1046	23	19	31	26	12	19	40	30
	mbo	376	41	24	18	17	19	18	34	29
	hbo/wo	540	25	17	32	26	22	19	37	23
Aard van de relatie	vast	2131	27	20	30	23	17	19	39	25
	los	363	62	12	4	22	53	12	7	28
Totaal			33	19	25	23	21	18	35	26

Tabel 2e. Condoomgebruik met de laatste partner, vergelijking met J&S '95 (dit betreft alleen de jongeren van 12 tot en met 18 jaar)

	Jeugd & Seks, '95	Seks <25
altijd condooms gebruikt	42	49
soms condoom gebruikt	31	35

Tabel 2f. Condoomgebruik bij anale seks naar geslacht van de partner

		zelf jongen, partner meisje	zelf meisje, partner jongen	zelf jongen, partner jongen
condoomgebruik bij anale seks	altijd	27	19	34
	soms	14	8	11
	alleen in begin relatie	5	3	27
	nooit	55	71	29

3. Abortus, ongeplande zwangerschap en seksuele dwang

Ongeplande zwangerschap en abortus

2,6% van de meisjes heeft in het afgelopen jaar ervaring gehad met een ongeplande zwangerschap. 1,0 % van de meisjes heeft in het afgelopen jaar een abortus ondergaan (zie tabel 3a).

Dwang tot seksuele handelingen

Ongeveer 1 op de 6 meisjes (16,3%) is wel eens gedwongen tot seksuele handelingen en van de jongens heeft bijna 1 op de 20 dit wel eens meegemaakt. De gemiddelde leeftijd waarop dit voor het eerst gebeurde is voor meisjes 15,7 en voor jongens 14,9. Twee procent van de meisjes en 0,9% van de jongens heeft een ervaring met gedwongen seks voor het 12de jaar. 4,3% van de jongens en 1,2% van de meisjes heeft ooit iemand anders gedwongen tot seks (zie tabel 3b).

Tabel 3a. Ervaring met ongeplande zwangerschap en abortus in het afgelopen jaar

			zwanger geweest	iemand zwanger gemaakt	ervaring met abortus
		n	meisjes	jongens	meisjes
Leeftijd	12-14 jaar	1087	0,5	1,5	0,4
	15-17 jaar	1170	2,5	2,0	1,5
	18-20 jaar	1210	3,6	1,6	0,9
	21-25 jaar	1468	3,5	1,7	1,3
Opleidings- niveau jonger dan 18 jaar	vmbo	1028	1,3	1,8	0,7
	havo/vwo	836	0,9	0,3	0,6
Opleidings- niveau 18 jaar en ouder	buitenschools	1300	5,4	2,4	1,7
	mbo	556	2,3	1,5	0,9
	hbo/wo	739	0,4	0,9	0,2
Stedelijkheid	zeer sterk stedelijk	899	3,6	2,7	2,0
	sterk stedelijk	1243	3,3	1,3	0,6
	matig stedelijk	1040	3,8	1,7	2,1
	weinig stedelijk	972	1,0	1,4	0,3
	niet stedelijk	653	0,8	1,1	0,4
Totaal			3,0	1,8	1,3

Tabel 3b. Ervaring met seksuele dwang

	jongens	meisjes
ooit gedwongen tot seksuele handelingen (%)	4,4	16,3
ervaring met seksuele dwang voor het 12 ^{de} jaar (%)	0,9	2,0
leeftijd eerste keer gedwongen tot seksuele handelingen (gemiddeld)	14,9	15,7
ooit iemand anders gedwongen tot seksuele handelingen (%)	4,3	1,2

4. Communicatie over seks

Communicatie over seks

Aan jongeren tot 16 jaar is gevraagd of zij met ouders praten over uiteenlopende seksonderwerpen. Een meerderheid van de jongeren praat met de ouders wel eens over verliefdheid en relaties, zwangerschap/anticonceptie en condooms ter voorkoming van soa. Wensen en grenzen ten aanzien van seks zijn nauwelijks onderwerp bij ouders. Over alle genoemde onderwerpen wordt meer gecommuniceerd met vrienden dan met ouders (zie tabellen 4a en 4b).

**Tabel 4a. Communicatie over seks met ouders
(% jongeren tot 16 jaar dat hier tenminste
wel eens over praat)**

	totaal
Jongens	
over verliefdheid en relaties	68
over dingen die ze graag (zouden willen) doen	18
over dingen die ze niet willen doen	19
over zwangerschap en anticonceptie	53
over condooms ter voorkoming van soa	55
n	1807
Meisjes	
over verliefdheid en relaties	78
over dingen die ze graag (zouden willen) doen	18
over dingen die ze niet willen doen	26
over zwangerschap en anticonceptie	68
over condooms ter voorkoming van soa	54
n	2274

**Tabel 4b. Communicatie over seks met vrienden
(% dat hier tenminste wel eens over praat)**

	totaal
Jongens	
over verliefdheid en relaties	92
over dingen die ze graag (zouden willen) doen	75
over dingen die ze niet willen doen	67
over zwangerschap en anticonceptie	62
over condooms ter voorkoming van soa	61
n	2342
Meisjes	
over verliefdheid en relaties	97
over dingen die ze graag (zouden willen) doen	67
over dingen die ze niet willen doen	71
over zwangerschap en anticonceptie	77
over condooms ter voorkoming van soa	62

	totaal
n	2743

5. Informatie over seks

Informatie over seks via school

Bijna alle jongeren geven aan informatie te hebben gekregen via school. Dit is een belangrijke informatiebron voor de jongeren: 92% van de jongens en 94% van de meisjes krijgt er informatie over seks (zie tabel 5a). De school werd gewaardeerd als beste informatiebron door jongeren (tabel 5c).

Informatie over seks via media

Jongeren maken veel gebruik van televisie (jongens 85%, meisjes 74%), tijdschriften (jongens 81%, meisjes 85%) en boeken (jongens 66%, meisjes 68%) om informatie over seks te verkrijgen. Vooral in het gebruik van internet is het sekseverschil groot: 63% van de jongens versus 35% van de meisjes maakt hier gebruik van. In het algemeen geldt dat de veelgeraadpleegde informatiebronnen ook hooggewaardeerd worden (zie tabel 5b).

Behoefte aan informatie over verschillende onderwerpen

Hieronder volgt de top 10 van onderwerpen waarvan jongens en meisjes hebben aangegeven dat ze er informatie over zouden willen krijgen.

Top 10 Jongens

1. Hoe kun je vrijen leuker of lekkerder kunt maken	50%
2. Versieren of in contact komen met iemand die je leuk vindt	35%
3. Relaties (verkering)	28%
4. Hiv en aids	23%
5. Andere soa dan hiv	22%
6. Verliefdheid en andere gevoelens	21%
7. De pil condooms en andere voorbehoedmiddelen	19%
8. Zwangerschap en kinderen krijgen	17%
9. Veranderingen in je lichaam tijdens/ na de puberteit	13%
10. Je geslachtsorganen of borsten	13%
11. Hoe je kunt aangeven wat je wel en niet wilt	13%

Top 10 Meisjes

1. Hoe je het vrijen leuker of lekkerder kunt maken	39%
2. Zwangerschap en kinderen krijgen	30%
3. Relaties (verkering)	26%
4. Versieren of in contact komen met iemand die je leuk vindt	24%
5. Hiv en aids	23%
6. Andere soa dan hiv	23%
7. De pil, condooms en andere voorbehoedmiddelen	22%
8. Verliefdheid en andere gevoelens	20%
9. Hoe je aan kunt geven wat je wel en niet wilt	19%
10. Abortus	15%

**Tabel 5a. Informatie van school en gezondheidszorg
(% dat hier tenminste enige informatie van heeft gekregen)**

	totaal
Jongens	
school	92
schoolarts of schoolverpleegkundige	31
huisarts	22
GGD	35
jongerenwerker/JIP/buurthuis	14
n	2368
Meisjes	
school	94

	totaal
schoolarts of schoolverpleegkundige	32
huisarts	39
GGD	33
jongerenwerker/JIP/buurthuis	14
n	2698

Tabel 5b. Informatie over seks in de media (% dat in afgelopen jaar hier tenminste een enkele keer mee in contact kwam)

	totaal
Jongens	
boek	66
tijdschrift	81
radio	56
televisie	85
website	63
informatielijn	7
N	1690
Meisjes	
boek	68
tijdschrift	85
radio	49
televisie	74
website	35
informatielijn	3
N	1956

Tabel 5c. Evaluatie van informatie van school, gezondheidszorg en media (gemiddelde score) (1=slecht, 2=matig, 3=niet goed/niet slecht, 4=redelijk goed, 5=heel goed)

	totaal
Jongens	
school	3,8
schoolarts of schoolverpleegkundige	1,7
huisarts	1,6
GGD	1,9
jongerenwerker/JIP/buurthuis	1,4
boek	2,8
tijdschrift	3,3
radio	2,4
televisie	3,6
website	3,1
informatielijn	1,3
N	2568
Meisjes	
school	4,0
schoolarts of schoolverpleegkundige	1,8
huisarts	2,2
GGD	1,9
jongerenwerker/JIP/buurthuis	1,3
boek	3,1
tijdschrift	3,7
radio	2,2

	totaal
televisie	3,3
website	2,3
informatielijn	1,2
N	2866

6. Gebruik van voorzieningen

Gebruik van voorzieningen

Een groot deel van de jongeren weet de weg naar de huisarts te vinden in geval van soa, anticonceptie en ongeplande zwangerschap (zie tabel 6).

Tabel 6. Gebruik van voorzieningen in geval van soa, anticonceptie of ongeplande zwangerschap (%)

	totaal
Soa	
huisarts	72
naar de schoolverpleegkundige	1
Soa-poli van de GGD	8
Soa-poli van een ziekenhuis	3
Centrum voor Seksuele Gezondheid	3
geen idee	10
ergens anders naartoe	3
n	
Anticonceptie	
huisarts	64
naar de schoolverpleegkundige	0
Centrum voor Seksuele Gezondheid	3
geen idee	13
ergens anders naartoe	20
n	
Ongeplande zwangerschap	
huisarts	73
schoolarts of schoolverpleegkundige	1
niemand anders op school	5
abortuskliniek	6
Centrum voor Seksuele Gezondheid	4
FIOM	0
geen idee	10
ergens anders naartoe	2
n	